Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2020-11-04

RS 2020-0564

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36)

Föredragande regionråd: Ella Bohlin

Ärendebeskrivning

Socialdepartementet har genom remiss bjudit in Region Stockholm att yttra sig över betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36)

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Socialdepartementet över betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36).

Regionrådsberedningens motivering

Region Stockholm har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet av utredningen om sammanhållen kunskapsstyrning. Utredningen har haft i uppdrag att analysera och lämna förslag på en reglerad funktion för en samlad uppföljning av hälso- och sjukvården inom ramen för befintlig myndighetsstruktur. Utredningen har vidare analyserat hur vårdens förbättringsarbete kan stärkas, framför allt på lokal nivå.

Syftet med förslagen i betänkandet syftar dels till att öka förutsättningarna för staten att göra de insatser som mest effektivt bidrar till att målen med hälso- och sjukvården nås och dels till att öka förutsättningarna för hälso- och sjukvårdens professioner att arbeta kunskapsbaserat.

Region Stockholm tillstyrker utredningens förslag att en statlig funktion med ansvar för nationell uppföljning inrättas. Funktionen föreslås bestå av två delar där Myndigheten för vårdanalys får uppdraget att följa upp och analysera statliga initiativ och där ett kansli inrättas på Socialstyrelsen med uppdrag att sammanställa en bild av tillståndet och utvecklingen i hälso- och sjukvården.

Tillgången till data är en strategiskt viktig fråga och det behöver analyseras vilken typ av data som är ändamålsenlig för de olika förvaltningsnivåerna att hantera för att kunna bidra till en mer kunskapsbaserad vård. Risken finns också att utredningens förslag och resonemang kopplat till frågan om tillgång till data i förlängningen kan innebära ökad belastning samt kostnader för sjukvårdshuvudmännen. I sådana fall bör finansieringsprincipen tillämpas.

Region Stockholm tillstyrker det långsiktiga perspektiv som utredningen förordar samt att myndighetsstyrningen ska stödja ett sammanhållet system där det beaktas att regioner och kommuner är huvudmän för hälso- och sjukvård.

Beslutsunderlag
Sammanfattning av Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36)
Vårdens kunskapsstyrningsnämnds protokollsutdrag den 21 september 2020
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 4 september 2020

Irene Svenonius Ella Bohlin

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Kristin Blidberg

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-10-16

RS 2020-0564

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36)

Ärendebeskrivning

Socialdepartementet har genom remiss bjudit in Region Stockholm att yttra sig över betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36)

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Sammanfattning av Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36)
Vårdens kunskapsstyrningsnämnds protokollsutdrag den 21 september 2020
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 4 september 2020

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Socialdepartementet över betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36).

Regionledningskontorets förslag och motivering

Sammanfattning
Utredningen Sammanhållen kunskapsstyrning har haft i uppdrag att analysera och lämna förslag på en reglerad funktion för en samlad uppföljning av hälso- och sjukvården inom ramen för befintlig myndighetsstruktur. Utredningen skulle vidare analysera hur vårdens

förbättringsarbete kan stärkas, framför allt på lokal nivå. Förslagen i utredningens betänkande har två syften, dels att öka förutsättningarna för staten att vidta de insatser som mest effektivt bidrar till att målen med hälso- och sjukvården nås, dels att öka förutsättningarna för hälso- och sjukvårdens professioner att arbeta kunskapsbaserat.

Region Stockholm tillstyrker utredningens förslag att en statlig funktion med ansvar för nationell uppföljning inrättas. Funktionen föreslås bestå av två delar där Myndigheten för vårdanalys får uppdraget att följa upp och analysera statliga initiativ och där ett kansli inrättas på Socialstyrelsen med uppdrag att sammanställa en bild av tillståndet och utvecklingen i hälso- och sjukvården.

Region Stockholm tillstyrker det långsiktiga perspektiv som utredningen förordar samt att myndighetsstyrningen ska stödja ett sammanhållet system där det beaktas att regioner och kommuner är huvudmän för hälso- och sjukvård.

Bakgrund
I enlighet med utredningens uppdrag ska den föreslå en funktion för samlad uppföljning av hälso- och sjukvården. För att möta funktionens två syften föreslås i betänkandet att funktionen byggs i två delar. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys föreslås få i uppdrag att genomföra och utveckla uppföljning och analys av statliga initiativ samt att bidra till erfarenhetsutbyte och lärande avseende utformning och utveckling av fortsatta initiativ. Parallellt föreslås att ett kansli inrättas på Socialstyrelsen. Till kansliet knyts en myndighetsgemensam arbetsgrupp med deltagare från de myndigheter som utifrån sitt uppdrag är relevanta (t.ex. Folkhälsomyndigheten och Inspektionen för vård och omsorg). Funktionens uppdrag föreslås vara att sammanställa en bild av tillståndet i hälso- och sjukvården samt att klarlägga de områden där det är ändamålsenligt för staten att agera för att säkerställa en god vård. Funktionen ska även belysa möjliga insatser. En central del av funktionens arbetssätt föreslås vara att föra en aktiv dialog med andra aktörer så som regioner, kommuner samt företrädare för till exempel patienter och profession.

I betänkandet Kunskapsbaserad och jämlik vård (SOU 2017:48) föreslogs att lagen om läkemedelskommittéer skulle upphävas och ersättas av en lag om vårdkommittéer. Den aktuella utredningen visar dock att den föreslagna lagen om vårdkommittéer inte skulle innebära någon förändring avseende sjukvårdshuvudmännens skyldigheter att tillämpa vetenskap och beprövad

erfarenhet och att bedriva systematiskt kvalitets- och förbättringsarbete. Dessa skyldigheter följer redan av befintlig författning. Utredningen föreslår istället att staten ska förstärka sitt stöd till lokalt implementerings- och förbättringsarbete.

I betänkandet föreslås att strukturer skapas för ett långsiktigt samarbete i ett nationellt system och att myndighetsstyrningen behöver stödja det nationella systemet. Som ett led i att skapa långsiktiga förutsättningar föreslås en tioårig överenskommelse mellan staten, regionerna och kommunerna. I överenskommelsen föreslås bland annat en gemensam målbild och former för hur resurser och kompetenser ska användas i systemet ingå.

Ärendet har remitterats till vårdens kunskapsstyrningsnämnd.

Överväganden

Region Stockholms yttrande till Socialdepartementet över betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36)

Region Stockholm tillstyrker förslaget att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys får i uppdrag att följa upp regeringens satsningar inom hälso- och sjukvårdsområdet. Region Stockholm stödjer utredningens bedömning att det i möjligaste mån är viktigt att använda redan insamlade data så att arbetsbördan i vården inte ökar. Region Stockholm vill särskilt lyfta vikten av att myndigheten utgår från invånar- och patientperspektivet i sin uppföljning.

Region Stockholm tillstyrker förslaget att ett kansli inrättas på Socialstyrelsen men önskar att samordningen leder till minskad administration för vårdens huvudmän genom att information endast efterfrågas vid ett tillfälle och på liknande vis. Region Stockholm tillstyrker förslaget att kansliets dialog med Regeringskansliet huvudsakligen sker i form av en årlig och gemensam myndighetsdialog men vill betona vikten av ett långsiktigt perspektiv och att se på utveckling över längre tid i den dialogen.

Region Stockholm instämmer i utredningens bedömning att lagen om vårdkommittéer inte ska införas och att lagen om läkemedelskommittéer ska kvarstå. Utredningen föreslår att varje region i reglementet till respektive läkemedelskommitté ska fastställa arbetsformer, samverkansformer samt sammansättning av ledamöter som tillförsäkrar att

läkemedelskommittén utgör en integrerad del av regionens lokala kunskapsstyrningsorganisation. Region Stockholm har fattat ett sådan beslut som trädde i kraft 1 september 2019 och arbetet utvecklas nu i praktiken (VKN 2019-0063).

Region Stockholm tillstyrker förslaget att regioner och kommuner ska fortsätta att utveckla sitt samarbete och samverkan avseende kunskapsstyrning.

Region Stockholm avstyrker förslaget att Nationella vårdkompetensrådet vid Socialstyrelsen ska adressera professionernas praktiska förutsättningar att utföra sittarbete i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Region Stockholm ser inte att strukturen ännu är mogen för ett så brett uppdrag. Vidare betonar Region Stockholm vikten av att det regionala vårdkompetensarbetet kopplas samman med den regionala kunskapsstyrningen.

Region Stockholm tillstyrker förslaget att en tioårig överenskommelse mellan stat, regioner och kommuner ingås och ser positivt på den långsiktighet som förslaget innebär. Som en del av överenskommelsen föreslår utredningen att staten och huvudmännen tar fram en gemensam strategi för ömsesidigt nyttjande av data. Region Stockholm ser att aktörerna har olika behov av data, där huvudmännen är mer beroende av snabb återkoppling av data för kunna leda och styra vårdens ständiga förbättringsarbete.

Region Stockholm delar den definition som används i betänkandet att bästa möjliga, eller tillgängliga, kunskap i patientmötet är kunskap baserad på aktuell vetenskap och/eller beprövad erfarenhet, dvs. forskningsbaserad eller systematiskt utvecklad kunskap. Region Stockholm vill dock framföra att det viktiga sambandet mellan forskning och kunskapsstyrning saknas i beskrivningen av det sammanhållna systemet för kunskapsbaserad vård.

Ekonomiska konsekvenser

Region Stockholms organisation för kunskapsstyrning omfattar de förslag som finns i betänkandet. Förslaget bedöms inte ha några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Ulrika Sundquist
Tf. regiondirektör

Clara Hellner
Forsknings- och
innovationsdirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Regionledningskontoret FoUUI
Socialdepartementet

Godkänd av Ulrika Sundquist, 2020-10-16

Sammanfattning

Introduktion

Utredningens förslag har primärt två syften. Förslagen syftar dels till att öka förutsättningarna för staten att göra de insatser som mest effektivt bidrar till att målen med hälso- och sjukvården nås, dels till att öka förutsättningarna för hälso- och sjukvårdens professioner att arbeta kunskapsbaserat.

Hälso- och sjukvården är en komplex verksamhet med många olika aktörer. För att få ihop hälso- och sjukvården till en fungerande helhet behövs strukturer och väl fungerande samarbeten. Utredningens uppdrag handlar i grunden om att utveckla och stärka strukturer, förutsättningar och samarbeten för att nå en god vård.

Utredningens samlade förslag, bedömningar och rekommendationer bidrar till bättre förutsättningar för en långsiktig utveckling där staten, regionerna och kommunerna kan arbeta tillsammans mot målen med hälso- och sjukvården och därmed skapa värde för patienten. Detta görs genom att:

- underlätta för regeringen att styra mer strategiskt, kunskapsbaserat och långsiktigt hållbart. En förbättrad uppföljning av statliga initiativ och ett mer strukturerat samarbete mellan myndigheterna bidrar till att skapa ett utvecklat underlag för regeringens beslut om nya insatser.
- förutsättningar för att arbeta kunskapsbaserat lokalt i regioner och kommuner stärks bl.a. genom att staten fortsätter att utveckla sitt stöd. Mer fokus än i dag läggs på stöd till den kommunala hälso- och sjukvården.
- ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård får långsiktiga förutsättningar att utvecklas genom att en överenskommelse sluts mellan stat, regioner och kommuner. Principer

och strukturer för ett långsiktigt samarbete läggs fast där några centrala utgångspunkter är en gemensam målbild samt principer för prioriterings- och arbetsprocesser.

Uppdraget och utgångpunkterna

Direktivet

Regeringen beslutade i augusti 2018 om utredningens direktiv med titeln Genomförandet av ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård. I november 2019 fick utredningen ett tilläggsdirektiv. Sammantaget innebar det att utredningens uppdrag fick två centrala delar.

Den ena delen är att analysera och lämna förslag på en reglerad funktion för en samlad uppföljning av hälso- och sjukvården inom ramen för den befintliga myndighetsstrukturen, med syfte att följa regeringens reformer och satsningar på området samt att analysera var behoven av statliga insatser är som störst för att säkerställa god vård.

Den andra delen är att vidareanalysera hur vårdens förbättringsarbete kan stärkas, särskilt på lokal nivå. I denna del ingår att analysera förutsättningarna för, och konsekvenserna av, att eventuellt införa så kallade vårdkommittéer.

Våra utgångpunkter

Uppdraget är delar av en större helhet – ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård

Utredningen har valt att se sitt uppdrag som delar i en större helhet, dvs. delar i ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård. Ett sådant system handlar om att hälso- och sjukvårdssystemets olika delar gemensamt verkar för att åstadkomma en kunskapsbaserad hälso- och sjukvård på alla nivåer. Vi menar att utredningens två centrala uppdrag är viktiga delar i ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård.

Perspektivet innebär att se att såväl aktörerna som uppgifterna ingår i ett system som hänger ihop och synkroniseras med varandra. Det handlar således inte om att bara optimera varje enskild del utan

om att optimera en helhet. Vi bedömer att det kan bidra till att skapa ett större värde.

Målen i hälso- och sjukvårdslagen och värdet för patienten

Hälso- och sjukvårdslagen anger att målen med svensk hälso- och sjukvård är en god hälsa och vård på lika villkor. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Utredningen tar i sitt uppdrag avstamp i denna målbild, dvs. vi menar att ytterst handlar utredningens arbete om att bidra med förutsättningar för att kunna nå målen och därmed bidra till att skapa värde för patienten.

Fokus på staten, regionerna och kommunerna som aktörer

Inom hälso- och sjukvården är en rad olika aktörer verksamma. Det handlar om alla de som verkar i vården, såsom patienter, hälso- och sjukvårdspersonal och olika vårdgivare. Mot bakgrund av utredningens uppdrag har vi valt att fokusera på aktörerna staten, regionerna och kommunerna.

Förslag som är möjliga att genomföra i närtid

Vi har strävat efter att lämna förslag som är realistiska att genomföra utifrån rådande förhållanden och inom en relativ kort tidshorisont.

Nationell uppföljning och analys som grund för statens agerande

Nationell uppföljning med fokus på staten

Nationell uppföljning är viktig för alla aktörer i ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård. Syftet är att få ett underlag att dra lärdom av för fortsatt agerande, ett agerande för att nå de gemensamma målen med hälso- och sjukvården.

Hälso- och sjukvården följs upp av flera olika aktörer. Det innebär att det samlas in en stor mängd data som tillgängliggörs på olika

sätt. Utredningens uppdrag fokuserar på uppföljning som ett verktyg för staten, dvs. regeringen och myndigheterna. Staten har ett övergripande ansvar för hälso- och sjukvården som bl.a. handlar om att säkerställa att vården är jämlik över landet och mellan befolkningsgrupper.

För regeringen är de rapporter som myndigheterna tar fram en viktig informationskälla för att kunna följa tillståndet och utvecklingen i hälso- och sjukvården. Det är många myndigheter som arbetar med uppföljning och analys av hälso- och sjukvården. Utredningen har låtit kartlägga dessa myndigheters arbete och gjort en sammanställning över de uppföljningsrapporter som publicerades 2017–2018. Sammanställningen visar att det under denna period publicerades sammanlagt 52 uppföljningsrapporter med regeringen som mottagare. Regeringen fick med andra ord i genomsnitt en rapport varannan vecka.

En funktion – ett verktyg för staten att bättre kunna bidra till hälso- och sjukvårdens mål

Regeringen ser behov av att staten agerar mer sammanhållet kring uppföljning och vill därför inrätta en statlig funktion med ansvar för nationell uppföljning. En funktion tolkar utredningen som en funktionalitet, det vill säga att det är något som ska göras inom befintlig myndighetsstruktur som ska åstadkomma det som preciseras i utredningens uppdrag. Centrala utgångpunkter för utredningens förslag om hur funktionen bör utformas har varit att eftersträva ett effektivt och processorienterat arbetssätt samt att funktionen ska använda och dra nytta av befintliga strukturer för samverkan och dialog.

Utmaningar och utvecklingsbehov som funktionen ska lösa

Utredningen har konstaterat att det finns flera utmaningar med den nationella uppföljningen ur regeringens perspektiv. Det görs mycket uppföljning för att skapa en bild av tillståndet och utvecklingen i hälso- och sjukvården men i mångfalden uppföljningar är det svårt att få en samlad sådan bild. Dessutom är det sannolikt så att trots att mycket görs finns det luckor som hindrar möjligheten att skapa en helhetsbild.

Värdet av uppföljning och analys skapas i det agerande det leder till. Det kan både innefatta vad man agerar på och hur man gör det. Vilken typ av insats som krävs beror på vilken typ av problematik som uppmärksammas. Det är centralt att verkligen förstå vilken typ av insats som behövs och vilken aktör som behöver agera. Uppföljning behövs både för att kunna agera skyndsamt och för beslut om ett mer långsiktigt agerande.

Utredningens uppfattning är, baserat på dialog med olika aktörer och granskning av olika rapporter, att det är oklart vilken uppföljning och analys som regeringen behöver som underlag för sitt agerande. De rapporter som lämnas till regeringen i dag stannar av olika skäl ofta vid konstateranden snarare än fördjupade analyser som underlag för vidare agerande. Samtidigt efterfrågar myndigheterna en tydligare dialog med Regeringskansliet i syfte att bättre kunna förstå det faktiska behovet.

Funktionen blir ett verktyg för att hantera några av utmaningarna med nationell uppföljning, men den kommer inte att kunna svara mot alla. Om regeringen vill hantera fler utmaningar än de en funktion kan möta så måste även andra åtgärder vidtas. Grunden för utredningens förslag har varit att skapa strukturer för att kontinuerligt kunna följa läget och utvecklingen i hälso- och sjukvården på ett ändamålsenligt sätt. Med hjälp av dessa strukturer finns det även möjlighet att hantera behov att snabbt ställa samman ett underlag, även om strukturerna skapas primärt för den kontinuerliga uppföljningen.

Övervägande och förslag

Den statliga funktionens två huvudsakliga syften, att följa regeringens reformer och satsningar på området samt analysera var behoven av statliga insatser är som störst för att säkerställa god vård, kräver delvis olika arbetssätt och förutsättningar. Därför föreslår utredningen att ansvaret för funktionen delas mellan olika myndigheter.

Centralt i förslaget är att det årligen genomförs en strategisk myndighetsgemensam dialog mellan myndighetscheferna för berörda myndigheter och regeringen. Det underlag som funktionen tar fram ligger till grund för dialogen. Dialogen ska ses som ett viktigt bidrag i utformningen av statens hälso- och sjukvårdspolitik.

Funktionen byggs genom att:

- Myndigheten för vård- och omsorgsanalys får ansvar för att
  - genomföra och utveckla uppföljning och analys av statliga initiativ,
  - bidra till erfarenhetsutbyte och lärande avseende utformning och utveckling av fortsatta initiativ.
- En myndighetsgemensam arbetsgrupp och ett kansli vid Socialstyrelsen får ansvar för att
  - sammanställa en bild av tillståndet och utvecklingen i hälso- och sjukvården,
  - belysa områden där det är ändamålsenligt för staten att agera för att säkerställa en god vård samt belysa möjliga insatser.

I den myndighetsgemensamma delen av funktionen blir kansliet motor i arbetet. Dialog med hälso- och sjukvårdshuvudmännen och andra aktörer kommer att vara centralt i arbetet. Förslaget av denna del av funktionen regleras inledningsvis genom regeringsuppdrag.

För att komplettera och möta upp funktionens arbete bör även Regeringskansliets beställar- och mottagarkapacitet stärkas. Därför gör vi bedömningen att Socialdepartementets analyskapacitet bör förstärkas.

Samverkan mellan myndigheterna är ett viktigt inslag i organiseringen av funktionen. Om det skulle visa sig att den starka vilja och det engagemang som krävs för att utveckla en framgångsrik samverkan saknas, kan regeringen i stället behöva se över befintlig myndighetsstruktur och överväga om en enskild myndighet i stället ska få ansvar för den samlade nationella uppföljningen.

Förutsättningar att arbeta kunskapsbaserat i regioner och kommuner

Utredningens uppdrag att vidareanalysera hur vårdens förbättringsarbete kan stärkas syftar till att stärka förutsättningarna att arbeta kunskapsbaserat i regioner och kommuner. I ett väl fungerande nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård utgör det lokala implementerings- och förbättringsarbetet en integrerad del av hela hälso- och sjukvårdens arbete att nå en god vård.

Det lokala förbättringsarbetet i regioner och kommuner bör stärkas på annat sätt än genom att inrätta vårdkommittéer

Kunskapsstödsutredningen föreslog i korthet att lagen om läkemedelskommittéer skulle upphävas och ersättas av en ny lag om vårdkommittéer. Kärnan i vårdkommittéernas uppdrag skulle vara att utgöra en stödfunktion på lokal nivå för implementering och förbättringsarbete.

Utredningens analys visar bl.a. att det redan i dag finns författning som täcker in sjukvårdshuvudmännens grundläggande skyldigheter att tillämpa vetenskap och beprövad erfarenhet och att bedriva ett systematiskt kvalitets- och förbättringsarbete samt att lagen om vårdkommittéer inte skulle innebära någon förändring i det avseendet. Analysen visar också att regionerna, inom nuvarande lag om läkemedelskommittéer, har utrymme att reglera läkemedelskommitténs arbete så att det integreras med regionens övriga kunskapsstyrningsorganisation. Utredningen ser därför inte att det finns tillräckliga skäl för Kunskapsstödsutredningens föreslagna förändring. Lagen om läkemedelskommittéer bör bibehållas och i stället bör varje region i reglementet till respektive läkemedelskommitté fastställa arbetsformer, samverkansformer samt sammansättning av ledamöter som tillförsäkrar att läkemedelskommittén utgör en integrerad del av regionens lokala kunskapsstyrningsorganisation.

Utredningens analys pekar i stället på behov av att förstärka grundläggande förutsättningar att kunna arbeta kunskapsbaserat på lokal nivå. Särskilt viktigt är den grundläggande kompetensförsörjningen och personalens praktiska förutsättningar, vilket också är en central patientsäkerhetsfråga. En viktig grundläggande förutsättning är också en väl fungerande samverkan mellan regioner och kommuner. Detta blir särskilt tydligt i ljuset av kommunernas ökande ansvar för hälso- och sjukvård i omställningen mot en nära vård.

En mängd statliga insatser pågår för att stärka förutsättningarna att arbeta kunskapsbaserat på lokal nivå, både i regioner och kommuner. Insatserna går dock under många namn och har sällan etiketten stöd till implementering, förbättringsarbete eller kunskapsstyrning.

Övervägande och förslag

Staten ska fortsätta stödja och utveckla sitt stöd till lokalt implementerings- och förbättringsarbete i regioner och kommuner

Statens stöd inriktas på att förbättra förutsättningarna för implementerings- och förbättringsarbetet i hälso- och sjukvården. Ett förstärkt stöd bör bygga vidare på befintliga strukturer. Mer fokus än i dag föreslås läggas på stöd till den kommunala hälso- och sjukvården. Vid fördelning av riktade medel behöver staten beakta både regioners och kommuners ansvar som sjukvårdshuvudmän.

Ovan förslag bör bl.a. genomföras genom att:

- Kunskapsstöd i högre utsträckning än i dag utformas med utgångspunkt i den kommunala hälso- och sjukvårdens behov och i nära samarbete med representanter för denna.
- Staten bidrar till att förstärka de regionala samverkans och stödstrukturerna (RSS). Detta bör göras genom att medel avsätts för ändamålet inom ramen för överenskommelser om en god och nära vård.
- Socialstyrelsen ges i uppdrag att till regeringen årligen rapportera samlat om arbetet i kunskapsstyrningsstrukturerna RSS, Partnerskapet till stöd för kunskapsstyrning inom socialtjänsten och Partnerskapet till stöd för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård.
- Det Nationella vårdkompetensrådet vid Socialstyrelsen tar upp på sin dagordning hur man kan söka tillfredsställande lösningar avseende professionernas praktiska förutsättningar att utföra sitt arbete i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet i syfte att stödja ett livslångt lärande.
- Regeringen låter utreda frågan om en rättslig reglering som innebär en obligatorisk skyldighet för kommunerna att ha funktionen medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR).

Vidare rekommenderar utredningen att regioner och kommuner fortsätter att utveckla sitt samarbete och sin samverkan avseende kunskapsstyrning. Regioner och kommuner bör ta ett ömsesidigt ansvar för etableringen av samarbetet.

Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård

Som nämnts inledningsvis har utredningen valt att i sitt arbete utgå ifrån ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård där hälso- och sjukvårdssystemets olika delar gemensamt verkar för att åstadkomma en kunskapsbaserad hälso- och sjukvård på alla nivåer. Utredningen ser den nationella uppföljningen och vårdens förbättringsarbete som viktiga delar av ett sådant system. Om systemet som helhet fungerar väl bidrar det till att förslagen får optimal effekt.

Förutsättningar för att arbeta tillsammans mot samma mål

För att systemet som helhet ska arbeta mot målen i hälso- och sjukvården på ett effektivt sätt är det viktigt att

- aktörerna i systemet ser sig som delar av ett gemensamt system och har förståelse för vad målen innebär för ansvar, roller och verksamheter,
- det finns strukturer för hur frågor och behov ska prioriteras gemensamt i systemet för att nå målen,
- resurser och kompetens användas på ett klokt sätt i systemet.

Ledarskapet på alla nivåer är centralt för att få aktörerna att arbeta mot samma mål på ett effektivt sätt med de prioriteringar och arbetssätt som krävs. Ledarskapet och ledarens roll som kulturbärare är viktig för det man vill uppnå.

Övervägande och förslag

Skapa strukturer för ett långsiktigt samarbete i ett nationellt sammanhållet system

För att skapa långsiktiga förutsättningar för ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård föreslår utredningen att en 10-årig överenskommelse sluts mellan staten, regionerna och kommunerna.

Överenskommelsen föreslås inkludera

- några centrala utgångspunkter avseende målbild och prioriterings- och arbetsprocesser,
- strukturerad samverkan mellan aktörerna med syftet att skapa en strategi för ömsesidigt nyttjande av data.

En myndighetsstyrning som stödjer ett sammanhållet system

Utredningen har ett särskilt fokus på staten och ser där ett behov av att myndighetsstyrningen stödjer ett nationellt sammanhållet system. Centralt i en myndighetsstyrning som stödjer ett sammanhållet system är

- att utgå från helheten, exempelvis att beakta att både regioner och kommuner är huvudmän för hälso- och sjukvård,
- att styrningen är långsiktig och strategisk,
- att styrningen är samordnad, samt
- att styrningen är balanserad och ger myndigheterna utrymme att verka inom ramen för sina instruktioner.

Utredningens samlade övervägande och förslag bidrar till en förstärkning av systemet som helhet

Utredningens förslag ska bidra till att möjliggöra den strategiska, kunskapsbaserade och långsiktigt hållbara styrningen av hälso- och sjukvården på nationell nivå som regeringen strävar efter. Genom det helhetsgrepp som utredningen har tagit är ambitionen även att bidra till en utveckling som successivt stärker hälso- och sjukvårdssystemet som helhet och därmed förutsättningarna att nå målen med hälso- och sjukvården. Värdet av att ha strukturer på plats för att kunna följa läget i hälso- och sjukvården, gemensamt prioritera frågor samt använda gemensamma resurser och kompetens på ett ändamålsenligt sätt, blir än mer tydligt då en akut situation sätter strukturerna på prövning. Att kunna fatta kunskapsbaserade beslut både i akuta lägen och i det kontinuerliga arbetet är centralt för att arbeta mot målen i hälso- och sjukvården.

§ 110
Yttrande över remiss SOU 2020:36 Ett sammanhållet system för kunskapsbaserad vård

VKN 2020-0131

Ärendebeskrivning

Socialdepartementet har berett Region Stockholm möjlighet att yttra sig över betänkandet ”Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter” (SOU 2020:36). Regionstyrelsen har gett vårdens kunskapsstyrningsnämnd i uppdrag att yttra sig över betänkandet.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Remiss av betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård (SOU 2020:36)

Beslut

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd beslutar följande:

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd antar hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande och överlämnar det till regionstyrelsen.

Expedieras till

Socialstyrelsen
Akten

Region Stockholm

7

Yttrande över remiss SOU 2020:36 Ett sammanhållet system för kunskapsbaserad vård

VKN 2020-0131

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Kunskapsstyrning och -stöd
Ameli Norling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-09-04

VKN 2020-0131

Vårdens
kunskapsstyrningsnämnd

Yttrande över remiss SOU 2020:36 Ett sammanhållet system för kunskapsbaserad vård

Ärendebeskrivning

Socialdepartementet har berett Region Stockholm möjlighet att yttra sig över betänkandet ”Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter” (SOU 2020:36). Regionstyrelsen har gett vårdens kunskapsstyrningsnämnd i uppdrag att yttra sig över betänkandet.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Remiss av betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård (SOU 2020:36)

Förslag till beslut

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd beslutar följande:

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd antar hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande och överlämnar det till regionstyrelsen.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund
Regeringen tillsatte 2018 utredningen *Genomförandet av ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård.* Ursprungsdirektivet var att utredningen skulle stödja utformningen av ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård. Systemet skulle förbättra statens och sjukvårdshuvudmännens möjligheter att förstärka varandras arbete med ambitionen att tillsammans ge förutsättningar för att använda bästa tillgängliga kunskap i varje patientmöte. Utredningen skulle genomföras utifrån de förslag som presenterats i betänkandet Kunskapsbaserad och jämlik vård (SOU 2017:48).

Utredningens uppdrag kompletterades med tilläggsdirektiv den 7 november 2019 att den inte skulle fungera som en genomförandekommitté utan som en traditionell utredning, inte fortsätta utreda eller lämna förslag kring en nationell digital kunskapstjänst samt ha fokus på stärkt nationell uppföljning. Utredningen skulle därtill lämna förslag på en funktion för en samlad uppföljning av hälso- och sjukvården inom ramen för den befintliga myndighetsstrukturen. Det samlade betänkandet är nu sammanfattat i ”Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter” och har skickats till samtliga regioner för remissvar.

Överväganden
Betänkandet ”Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter” (SOU 2020:36) utgår ifrån ett perspektiv där hälso- och sjukvårdssystemets olika delar gemensamt verkar för kunskapsbaserad vård på alla nivåer. För att skapa en långsiktighet i samarbetet föreslås en 10 årig överenskommelse mellan stat, regioner och kommuner för att ha utgångspunkt i gemensam målbild och prioriterings- och arbetsprocesser. Region Stockholm ser positivt på den långsiktighet som utredningens förslag innebär.

Region Stockholm välkomnar även att utredningen i sitt betänkande betonar att man avser stärka helheten i ett nationellt system för kunskapsstyrningssystemet. Syftet är inte att optimera varje enskild del utan om en fungerande helhet. Det är också positivt att utredningen lyfter fram såväl regioners som kommunernas ansvar för invånarnas hälso- och sjukvård.

Det är positivt att utredningen *Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård* (2020:36) fokuserar mer på kunskapsstyrningens andra delkomponenter, det vill säga uppföljning och analys samt stöd för verksamhetsutveckling och ledarskap snarare än kunskapsstöds användning i vården som var en del av utredningen *Kunskapsbaserad och jämlik vård* (SOU 2017:48).

Utredningens föreslår en funktion för stärkt nationell uppföljning i form av ett kansli för nationell uppföljning av hälso- och sjukvården. Uppgiften är att samordna flera myndigheter såsom t ex folkhälsomyndigheten och e-hälsomyndigheten som också samlar in uppgifter. Region Stockholm ser positivt på funktionen men önskar att samordningen bidrar till minskad administration för vårdens huvudmän genom att information endast efterfrågas vid ett tillfälle och på liknande vis.

Utredningen förslår vidare att kansliet tar fram en årlig rapport om läget för hälso- och sjukvården som ska ligga till underlag för strategisk dialog mellan berörda myndigheters generaldirektörer och departementet. Dialogen ska ses som ett viktigt bidrag i utformningen av statens hälso- och sjukvårdspolitik. Region Stockholm anser att denna rapport behöver utformas för sitt speciella syfte. Jämfört med ekonomistyrning som utgår från ett-årscykler, är kunskapsstyrningens cykler för att nå kunskapsbaserad vård är ofta mer långsiktiga på exempelvis 3-5 år för att förbättra resultat för patienterna. Den nya rapporten behöver ha ett långsiktigt perspektiv och se på utveckling över längre tid.

Region Stockholm stödjer utredningens förslag att staten och huvudmännen tar fram en gemensam strategi för ömsesidigt nyttjande av data. Aktörerna har olika användningsbehov av data, där huvudmännen är mer beroende av snabb återkoppling av data för att leda och styra vården med ständiga förbättringar utifrån utfall.

Region Stockholm ser positivt på att Myndigheten för vård och omsorgsanalys får i uppdrag att följa upp samtliga av regeringens satsningar på hälso- och sjukvårdsområdet. Vi vill särskilt lyfta vikten av att Myndigheten utgår från invånar- och patientperspektivet i sin uppföljning.

Utredningen innehåller flera förslag för att öka förutsättningar att arbeta kunskapsbaserat i regioner och kommuner. Region Stockholm har följande kommentarer kring detta arbete:

- Det är positivt att lagen om läkemedelskommittérna kvarstår och att dessa ses som och agerar som en integrerad del i kunskapsstyrningsarbetet.

- Utredningen föreslår att varje region i reglementet till respektive läkemedelskommitté fastställa arbetsformer, samverkansformer samt sammansättning av ledamöter som tillförsäkrar att läkemedelskommittén utgör en integrerad del av regionens lokala kunskapsstyrningsorganisation. Region Stockholm fattade ett sådan beslut som trädde i kraft 1 sept 2019 (VKN 2019-0063) och arbetet utvecklas nu i praktiken.

- Regionerna och kommunerna är båda huvudmän för hälso- och sjukvård och det behöver återspeglas i det statligt styrda stödet och förutsättningarna för att nå kunskapsbaserad vård.

- Region Stockholm ställer sig bakom att regioner och kommuner bör fortsätta att utveckla sitt samarbete och samverkan avseende kunskapsstyrning.

- Utredningen förslår att Nationella vårdkompetensrådet vid Socialstyrelsen bör ta upp och söka tillfredställande lösningar avseende professionernas praktiska förutsättningar att utföra sitt arbete i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet i syfte att stödja ett livslångt lärande. Region Stockholm ser att strukturen inte ännu är mogen för ett så brett uppdrag.

- Region Stockholm ser att när de regionala vårdkompetensråden är på plats bör ett samarbete mellan den regionala kunskapsstyrningsorganisationen och vårdkompetensråden etableras. Andra former av samarbete mellan de regionala kunskapsstyrningsorganisationerna och ansvariga för kompetensförsörjningsfrågor inom regionerna bör också etableras

Förslagets påverkan på samverkan mellan kommuner, regioner och staten med avseende utbildning ingår i tjänsteutlåtandet. Regionens bedömning av betänkandets påverkan på forskning, utveckling och innovation förväntas kompletteras av FoUUI vid regionledningskontoret.

Ekonomiska konsekvenser
Regionens organisation för kunskapsstyrning omfattar de förslag som finns i betänkandet. Förslaget har inga ekonomiska konsekvenser för Regionen.

Konsekvenser för patientsäkerhet
De förslag som ges i betänkandet har positiva effekter för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Betänkandets förslag har positiva konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser
Utredningens förslag bedöms ha neutral miljöpåverkan.

Administrativa konsekvenser
Förslaget att Socialstyrelsen bildar ett kansli för samordning av den nationella uppföljningen från myndigheterna bör minska administration om insamling av data från hälso- och sjukvården samordnas och effektiviseras. En gemensam strategi för ömsesidigt nyttjande av data mellan stat och regioner kan i sin bästa form underlätta administration för hälso- och sjukvården för insamling av data och öka förmågan att ge återkoppling av data.

Magnus Thyberg
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen

Godkänd av Magnus Thyberg, 2020-09-04